

Stichting Museum voor de Bloembollenstreek

MUSEUM DE ZWARTE TULP

Jaarverslag 2020

ALGEMEEN

Het jaar 2020 is voor Museum de Zwarte Tulp in sterke mate overschaduwd door de Covid-19 crisis en de gevolgen daarvan. Hierdoor is de focus noodgedwongen komen te liggen op het loutere voortbestaan. De eerdere ambitie om uit te groeien tot meer dan een regionaal museum is naar de toekomst verschoven.

Vanwege overheidsmaatregelen in verband met Covid-19 is het museum gesloten geweest van 13 maart tot 2 juni, en vanaf 14 december. In de tussenliggende periode waren bezoekersbeperkende maatregelen van kracht. Dit heeft vanzelfsprekend een ongunstige uitwerking gehad op het tentoonstellingsprogramma en de overige activiteiten van het museum. Per saldo was er sprake van een zeer nadelig effect op de bezoekersaantallen. Voor het gehele jaar kwamen we uit op 4995 bezoekers.

Het museum heeft een zware tijd achter de rug, een jaar dat zijn tol zeker heeft geëist. Na afsluiting van de nasleep daarvan kunnen we gelukkig constateren, dat het museum met nieuw élan en een positieve instelling de weg omhoog weer is ingeslagen.

BEZOEKERSAANTALLEN 2016-2020

2016	8791
2017	10.168
2018	11.199
2019	9.801
2020	4.995

BESTUUR

In 2020 heeft het bestuur afscheid genomen van Els Ottenhof en van Jos Leijen. Voor Els Ottenhof was er een samenstel van –deels persoonlijke- redenen om op te stappen. Voor Jos Leyen was de aanleiding een verschil van inzicht met de andere bestuursleden.

Medio 2020 liet zich aanzien, dat de inkomsten van het museum fors zouden dalen als gevolg van de teruglopende bezoekersaantallen in verband met de Covid-19 maatregelen. Het bestuur heeft zich daarop diepgaand beraden en zich bezonnen op mogelijkheden om die dreiging te pareren. In oktober achtte het bestuur de situatie dermate ernstig, dat besloten is om bij UWV een ontslagaanvraag in te dienen voor al het zittend personeel. Helaas heeft dat besluit geleid tot verdeeldheid binnen de organisatie.

SAMENSTELLING BESTUUR IN 2020:

- Herman Hollander (voorzitter)
- Jos Leijen (tot 13 maart)
- Adri de Roon (secretaris)
- Els Ottenhof (tot 27 maart)
- Piet Zippro (penningmeester)

DIRECTIE

Werner van den Belt was in 2020 voltijds directeur-conservator van Museum de Zwarte Tulp.

HUISVESTING

In 2019 is de ruimte naast en direct grenzend aan het museumgebouw gehuurd. Medio 2020 is deze ruimte geschikt gemaakt en in gebruik genomen voor kantoordeeleinden.

MUSEUM 3.0

In 2019 had het bestuur besloten dat het museum toe was aan een volgende fase in zijn bestaan. Het bestuur zag kansen voor verdere professionalisering en had daar de ambitie en ideeën voor. Een centrale plaats in de toekomstvisie had het Panorama Tulipland. Dit panorama van 4 meter hoog en 22 meter in doorsnee toont de Bollenstreek in de jaren 50 van de vorige eeuw.

Het Panorama Tulipland trok in de periode 2008-2014 gedurende het bollenseizoen jaarlijks zo'n 60.000 bezoekers. Niet alleen vanwege het imposante formaat en aanzien dat een panorama heeft, maar ook vanwege het nostalgische karakter van de voorstelling. Het cultuurhistorische element is te versterken met interactieve technieken. Ook biedt het panorama kansen om materialen en gereedschappen uit de bollencultuur te etaleren.

Op de huidige locatie van het museum is geen ruimte om het panorama tentoon te stellen. Eerst zijn in 2019 diverse opties onderzocht om het museum uit te breiden. Een volgende mogelijkheid die zich in 2019 aandiende was de aankoop van het pand Heereweg 331 in Lisse. De aankoop en verbouwing van het pand zouden echter een zeer grote investering vergen.

In januari 2020 heeft het bestuur zijn boven gememoreerde toekomstvisie en ambitie nader gepresenteerd in een Position Paper. Kort gezegd, Museum de Zwarte Tulp wil hét museum zijn voor zowel de bollencultuur als voor aan bloembollen gerelateerde kunst, en het museum streeft er naar om Panorama Tulipland te exposeren.

Na zorgvuldige verkenning van de financiële (on-)mogelijkheden en in het zicht van de naderende pandemie heeft het bestuur op 13 maart 2020 besloten om af te zien van de aankoop van genoemd pand. Daarbij heeft het bestuur het tevens wijs geoordeeld om de ambities voor de toekomst tot nader order op een laag pitje te zetten.

TENTOONSTELLINGEN

Naast de historie van de bloembollenstreek en de bloembollenteelt en -handel is een aantal kunstcollecties opgenomen in de permanente tentoonstelling van het museum. De collecties zijn verwant aan de bloembollencultuur en zijn een verrijking voor het museum. Naast de permanente tentoonstelling richten we diverse keren per jaar een wisseltentoonstelling in.

WISSELTENTOONSTELLINGEN

HOLLANDSE VERLEIDINGEN

Museum de Zwarte Tulp heeft voor de tentoonstelling 'Hollandse Verleidingen' samenwerking gezocht met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Samen met de conservator van de Rijksdienst is in 2019 uit het rijke kunstbezit van de overheid een selectie gemaakt van objecten met een verwijzing naar bloembollen(cultuur). Deze selectie was van 9 november 2019 tot 14 maart 2020 te bezichtigen in het museum, samen met een aantal bruiklenen van galerieën en kunstenaars zoals eigentijdse 'vazen met tuiten' (tulpenvazen) van de gerenommeerde glaskunstenaars Bernard Heesen en Josja Schepman.

Blikvangers waren enkele zeventiende-eeuwse schilderijen, waaronder een schilderij van Hans Bollongier (1600-1645), keramiek en werkstudies van Leon Senf (1860-1940) en diverse moderne en hedendaagse schilderijen van bollenvelden.

400 JAAR MAYFLOWER – PLANTEN VAN DE PILGRIMS

In aansluiting op het evenement 'Mayflower 400 Leiden' vond van 2 juni tot en met 27 september 2020 een tentoonstelling plaats met tekeningen van Nederlandse en Amerikaanse kunstenaars. De tentoonstelling is ontwikkeld in samenwerking met de Vereniging Botanische Kunstenaars Nederland.

In 2020 is het 400 jaar geleden dat het schip de Mayflower vanuit Leiden, via Engeland naar Amerika voer. Eén van de Pilgrims, William Brewster, heeft op zijn overtocht met de Mayflower een uitgebreid naslagwerk over vooral medicinale maar ook voedselplanten meegenomen: het *Crujdeboeck* (1554) van Rembert Dodoens. Van de meer dan 1000 planten die in het *Crujdeboeck* staan is er een selectie gemaakt van planten die in die tijd of als medicinale of voedselplanten gebruikt werden. In de selectie komen ook planten voor, die de Indianen aan de Pilgrims lieten zien, zoals bijv. mais, pompoen of bepaalde bonensoorten. Bovendien bevat de plantenlijst verschillende kruiden en wortels die de Indianen als geneesmiddel gebruikten.

Bij de tentoonstelling hebben diverse activiteiten plaatsgehad. Naast enkele lezingen waren er demonstraties en cursussen botanisch tekenen, verzorgd door de Vereniging Botanische Kunstenaars Nederland.

Tegelijk met de tentoonstelling 'Planten van de Pilgrims' was er ook een presentatie van kruidenboeken uit de tijd van de Pilgrims, waaronder het boek van Dodoens.

STEPHANIE SYJUCO – ORANGE ALERT!

Van 2 juni 2020 tot en met 27 september 2020 toonde het museum ook de kunstinstallatie 'Orange Alert!' van de belangrijke hedendaagse kunstenaar Stephanie Syjuco (1974). Het is haar eerste museale presentatie in Nederland, gemaakt speciaal voor 'Mayflower 400 jaar'. Met de installatie verbeeldt de Amerikaanse kunstenaar haar ideeën over immigratie.

De installatie 'Orange Alert!' bestaat uit onderdelen van drie eerdere series foto's van bloemen en kleurkaarten die ze voor deze gelegenheid op een nieuwe manier heeft gecombineerd: De bij uitstek internationaal geteelde orchideeën in 'Neutral Orchids' zijn bespoten met industriële grijze primerverf en gefotografeerd tegen een neutrale grijze achtergrond. In deze 'bevroren' staat zweven ze tussen leven en dood. De blanke lelies en tulpen in de serie 'Hard Light' zijn beschilderd met respectievelijk fluorescerende verf.

LITA CABELLUT –DE ZWARTE TULP

De Spaans-Nederlandse kunstenaar Lita Cabellut maakte een reeks grote portretten in de sfeer van de Gouden Eeuw. Deze reeks met als titel 'The black tulip' was vanaf 3 oktober te zien in ons museum. Deze succesvolle tentoonstelling zou tot 31 januari 2021 doorlopen. Helaas moest het museum op 14 december vanwege de Covid-19 maatregelen de deuren sluiten.

De reeks portretten is gemaakt in opdracht van het ministerie van Buitenlandse Zaken voor exposities in India. Voor de portretten hebben hedendaagse mensen model gestaan, mensen die zij zelf kende en heeft gevraagd. Zij zijn afgebeeld in de kledingstijl van de 17^e eeuw. Eind 2020 werd Lita Cabellut in Nederland gekozen tot kunstenaar van het jaar.

PRENTEN ZWARTE TULP

Parallel aan de tentoonstelling met de werken van Lita Cabellut zijn in het Prentenkabinet vanaf 3 oktober prenten en afbeeldingen van de zwarte tulp getoond.

VASTE TENTOONSTELLINGEN

COMPARITIE

De Comparitie is een stijlkamer in het museum met daarin onderdelen van de directiekamers uit het afgebroken kantoor van de Kalkzandsteenfabriek Van Herwaarden in Hillegom. In 2018 is de Comparitie met respect voor de geschiedenis geschikt gemaakt voor kleine, kortdurende exposities.

COLLECTIE NIEUWENHUIS

Een deel van de Comparitie (de voormalige grenen kamer of ingenieurskamer) is ingericht als prentenkabinet voor de -in bruikleen gekregen- Collectie Nieuwenhuis. De getoonde collectie prenten wordt regelmatig gewisseld en aangepast aan het thema van de wisseltentoonstellingen.

COLLECTIE WYLER

In de oude bibliotheekkast in het prentenkabinet in de Comparitie staat de collectie bollenglazen, waaronder de Collectie Wyler. De collectie bollenglazen is samengesteld op kleur, land van herkomst en stijl.

COLLECTIE DE WITTE ZWAAN

Stichting De Witte Zwaan beheert een kunstcollectie volledig georiënteerd op voorjaarsbloeiende bolgewassen, zoals schilderijen, zilver, keramiek, glas, textiel en meubilair. Sinds juni 2015 is de –in bruikleen gekregen- collectie te zien in Museum de Zwarte Tulp. De Collectie De Witte Zwaan staat op de begane grond rond de Comparitie.

HISTORIE VAN DE BOLLENSTREEK EN VAN DE BLOEMBOLLENTEELT

Op de eerste verdieping van het museum kunnen bezoekers leren over de historie van de Bollenstreek en de bloembollenteelt en -handel. De informatie wordt toegankelijk gemaakt aan de hand van twee tijdlijnen. Eén tijdlijn gaat over de ontwikkeling van de streek en de bloembollenteelt in de afgelopen 500 jaar. Een tweede tijdlijn toont de jaarcyclus van de bloembollenteelt. Bezoekers kunnen op hun mobiele telefoon extra informatie krijgen via een QR-code.

COLLECTIE D.W. LEFEBER

In een aparte hoek van de eerste verdieping, vertellen we het verhaal van de bloemenhandel en bloembollenveredeling. De objecten komen uit de nalatenschap van D.W. Lefeber (1894 – 1979), icoon uit het bloembollenvak. Lefeber kruiste tulpensoorten en was de ‘vader’ van onder meer de beroemde Apeldoorn tulp. Lefeber stond ook aan de wieg van de Keukenhof als locatie om ‘zijn’ tulpen tentoon te stellen. De Stichting D.W. Lefeber Memory heeft de voorwerpen langdurig in bruikleen gegeven aan het museum.

BLOEMENSCHILDER MANCEAU

Veertig paneeltjes van bollenschilder Lucien Manceau hebben een vast plekje in Museum De Zwarte Tulp. De schilder maakte de paneeltjes op verzoek van bloembollenbedrijven. Die stuurden hun bollenreizigers ermee op pad. Klanten konden zo zien welke bloem er zou komen uit de bollen die ze kochten. De verzameling is aangekocht uit het fonds dat Joop Zwetsloot en Jan-Willem Plug kregen als cadeau bij hun afscheid van de Hobaho.

COLLECTIE EN COLLECTIEBEHEER

In 2020 is het depot Hillegom ontruimd en gesloten.

Museum de Zwarte Tulp maakte voorheen gebruik van het in de museale wereld bekende Adlib registratiesysteem, maar was niet meegegaan in de vernieuwing daarvan. In 2020 is het museum overgegaan op een nieuw registratiesysteem, Moebius genaamd. De registratiewerkzaamheden hebben in 2020 voor een groot deel stilgelegen. De overzetting van de oude gegevens in het nieuwe systeem is (voor een groot deel) gerealiseerd. Er is daarbij wel gebleken dat alle gegevens nadere inspectie behoeven.

AANWINSTEN

In samenwerking met het Ondernemersfonds Lisse is er in 2020 ook een prachtig schilderij van Philipp German Grobe verworven. Het schilderij toont een vrouw aan het werk in een bollenveld. Ook is met dank aan het Ondernemersfonds Lisse een schilderij van Marc Mulders aangekocht, getiteld Black Tulip uit 2020.

EDUCATIE

Museum de Zwarte Tulp ziet het als zijn missie om inwoners van de streek en mensen van daarbuiten te informeren over de bollenteelt en de geschiedenis van de bollenteelt. We bieden diverse lesprogramma's aan voor leerlingen van het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. De lessen zijn tot stand gekomen in samenwerking met de consultants van de Cultuureducatiegroep.

In 2020 hebben vanwege Covid-19 geen lesprogramma's plaatsgevonden.

COMMUNICATIE

Goede communicatie is essentieel om bezoekers naar het museum te krijgen. Een tentoonstelling kan nog zo bijzonder zijn, als mensen er niet van horen, komen ze niet naar het museum. Met persberichten en persbijeenkomsten houden we de media op de hoogte van onze activiteiten. Daarnaast hebben we diverse eigen media om belangstellenden te informeren.

MUSEUMPRAAT

Het magazine Museumpraat verscheen in de afgelopen jaren twee keer per jaar. De verschijningsdatum viel zoveel mogelijk samen met de opening van een nieuwe tijdelijke tentoonstelling. Museumpraat werd verspreid onder vrijwilligers, Gildeleden en vrienden van het museum. Daarnaast legden we exemplaren neer op plaatsen waar veel mensen komen, zoals wachtkamers, bibliotheek en gemeentehuis.

In 2020 is Museumpraat –mede als gevolg van bezuinigingen wegens Covid-19 – in het geheel niet verschenen. Het plan is opgevat om in 2021 Museumpraat als digitaal magazine uit te geven.

WEBSITE

In 2019 is de lay-out van de website aangepast om een breder publiek aan te spreken en bezoekers gemakkelijker hun weg te laten vinden op de site. De website is nu nog alleen in het Nederlands. Het is onze wens om de informatie in de toekomst ook in het Engels aan te bieden.

FACEBOOK

Facebook is een belangrijk communicatiemiddel voor Museum de Zwarte Tulp. Er zijn plannen om hiervan meer en beter gebruik te maken.

VRIJWILLIGERS

Museum De Zwarte Tulp steunt in grote mate op vrijwilligers. Omdat ze het leuk vinden om iets te doen in een museum, omdat ze zelf kind van de Bollenstreek zijn, of omdat ze in hun vrije tijd iets nuttigs willen doen voor de gemeenschap. Er zijn vrijwilligers op allerlei gebied, van balied medewerkers tot rondleiders, van technische dienst tot collectiebeheer en van educatie tot tuinonderhoud. Er waren in 2020 vijf coördinatoren (zelf tevens vrijwilliger) om de activiteiten van de vrijwilligers in goede banen te leiden. Het is hier op zijn plaats om alle vrijwilligers nog eens bijzonder veel dank te zeggen voor hun inzet.

In verband met Covid-19 hebben diverse vrijwilligers hun activiteiten voor het museum (tijdelijk) gestaakt. Aan het einde van het jaar hebben de vijf coördinatoren aangekondigd per 1 februari 2021 te stoppen, vanwege een verschil van inzicht met het bestuur inzake de bedrijfseconomische consequenties van de teruggelopen inkomsten.

GILDE VAN DE ZWARTE TULP

Net als de vrijwilligers is ook het Gilde van de Zwarte Tulp van levensbelang voor Museum De Zwarte Tulp. De circa 170 bedrijven geven een donatie en dragen zo in belangrijke mate bij aan de exploitatie van het museum. Daarnaast toont het Gilde aan dat er een breed maatschappelijk draagvlak is voor het museum.

Voor de Gildeleden wordt drie à vier maal per jaar een bijzondere bijeenkomst georganiseerd. Daarnaast hebben Gildeleden een aantal andere privileges. Zij kunnen bijvoorbeeld gebruik maken van een vip-ontvangst met maximaal acht gasten. Ontvangst met koffie, thee en gratis rondleiding zijn hierbij inbegrepen.

VRIENDEN VAN MUSEUM DE ZWARTE TULP

D.W. LEFEBERLEZING

Meer dan honderd belangstellenden kwamen op 7 oktober 2019 naar Floralis in Lisse voor de eerste D.W. Lefeberlezing. Deze ging over de tulpengekte in de 17e eeuw.

Met deze D.W. Lefeberlezingen willen de Vrienden van Museum de Zwarte Tulp meer bekendheid geven aan het museum en mensen enthousiast maken om vriend te worden van De Zwarte Tulp. Vanwege Covid-19 is er in 2020 van afgezien om een volgende lezing te organiseren.

Lisse, mei 2021.

Het bestuur van de Stichting Museum voor de Bloembollenstreek

Bijlage: Financiële verantwoording.

Staat van baten en lasten over 2020

Baten

Donaties en opbrengsten € 186.744

Lasten

Besteed aan de doelstellingen € 24.094

Inkoopwaarde van de omzet € 8.799

Personeelslasten € 137.216

Afschrijving materiële vaste activa € 5.047

Algemene/facilitaire zaken € 47.864

Kantoorlasten € 12.268

Bestuur € 8.936

Som der lasten € 244.224

Resultaat -€ 57.480

Financiële baten en lasten € 12

Saldo -€ 57.468

Resultaatbestemming

Stichtingskapitaal -€ 62.631

Bestemmingsreserves -€ 3.837

Bestemmingsfonds € 9.000

-€ 57.468

Financiële Verantwoording.

Onderstaand treft u de cijfers over 2020 aan.

Balans per 31 december 2020

Activa		Passiva	
Vaste activa		Stichtingsvermogen	
Materiële vaste activa	€ 242.142	Stichtingskapitaal	€ 1.281
		Bestemmingsreserves	€ 301.868
		Bestemmingsfondsen	€ 29.908
			€ 333.057
Vlottende activa		kortlopende schulden	
Voorraden	€ 10.391	Crediteuren	€ 6.197
Overige belastingen en premies sociale verzekeringen	€ 2.767	Overige belastingen en premies sociale verzekeringen	€ 3.968
Vorderingen en overlopende activa	€ 7.314	Schulden en Overlopende passiva	€ 42.561
	€ 20.472		€ 52.726
Liquide middelen	€ 123.169		
	€ 385.783		€ 385.783